

در سال ۱۳۹۸، مصرف خصوصی به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۵ به ۶۹۸۵/۰ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با سال ۱۳۹۷ معادل ۴/۷ درصد کاهش داشت. در نتیجه این تغییر، سهم هزینه‌های مصرفی خصوصی از هزینه ناخالص داخلی به ۴۹/۱ درصد رسید که در مقایسه با رقم مشابه سال ۱۳۹۷ معادل ۱/۱ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد.

۱۰-۱- خصوصیات اجتماعی و اقتصادی خانوارها

در مناطق شهری کشور

نتایج بررسی بودجه خانوار در مناطق شهری ایران در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد بعد خانوار بدون تغییر نسبت به سال ۱۳۹۷ رقم ۳/۲۴ نفر را نشان می‌دهد. بیشترین سهم خانوارها در این سال به ترتیب به خانوارهای چهار و سه نفره به میزان ۲۸/۳ و ۲۷/۷ درصد اختصاص داشت. این ارقام در مقایسه با ارقام سال قبل از آن به ترتیب ۰/۲ واحد درصد افزایش و ۰/۱ واحد درصد کاهش نشان می‌دهند.

توزیع افراد خانوارها برحسب گروه‌های سنی نشان می‌دهد در سال ۱۳۹۸، حدود ۲۱/۶ درصد از افراد خانوار در محدوده سنی ۱۶ تا ۳۰ سال قرار داشته‌اند. مقایسه این سهم با ارقام سال‌های گذشته نشان‌دهنده روند نزولی سهم جمعیت جوان در خانوارها است. در این سال ۱۵/۶ درصد از افراد خانوار بالاتر از ۶۰ سال سن داشتند که در مقایسه با رقم سال ۱۳۹۷ معادل ۰/۵ واحد درصد افزایش داشته است. انتظار می‌رود در سال‌های آینده سهم این گروه سنی از جمعیت افزایش یابد.

بررسی توزیع افراد ۶ ساله و بیشتر خانوارها برحسب میزان سواد در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد که ۱۰/۹ درصد از افراد خانوار بی‌سواد بوده‌اند که نسبت به رقم سال قبل از آن (۱۱/۲ درصد) کاهش داشته است. همچنین، نسبت افراد تحصیل کرده با تحصیلات دانشگاهی بدون تغییر نسبت به سال ۱۳۹۷، رقم ۲۳/۳ درصد را ثبت نمود. در سال مورد بررسی، ۲۴/۷ درصد از مردان، دارای تحصیلات دانشگاهی و ۷/۵ درصد بی‌سواد بودند؛ نسبت‌های مذکور برای زنان به ترتیب ۲۲/۰ و ۱۴/۳ درصد بود. توزیع افراد خانوار برحسب میزان سواد و گروه‌های سنی نشان می‌دهد که حدود ۵۴/۲ درصد از افراد بی‌سواد در گروه سنی بالاتر از ۶۰ سال قرار دارند. در این سال ۱۲/۲ درصد از افراد بی‌سواد خانوار در سنین ۶ تا ۱۰ سال بودند که کودکان جامانده از تحصیل به شمار می‌روند.

بررسی تعداد افراد باسواد در خانوار به تفکیک دهک‌های هزینه‌ای نشان می‌دهد در ۲۵/۲ درصد از خانوارهای دهک اول، هیچ فرد باسواد وجود ندارد. در سایر دهک‌ها سهم خانوارهای بدون فرد باسواد در مقایسه با دهک اول بسیار پایین‌تر است. به‌عنوان مثال، در دهک‌های دوم و سوم به ترتیب ۹/۸ و ۶/۲ درصد از خانوارها، بدون فرد باسواد می‌باشند. از مجموع خانوارهای بدون فرد باسواد در کلیه دهک‌ها ۴۲/۶ درصد به دهک اول، ۱۶/۵ درصد به دهک دوم و ۱۰/۶ درصد به دهک سوم اختصاص دارد. به عبارت دیگر، حدود ۶۹/۷ درصد از خانوارهای بدون فرد باسواد در سه دهک اول که در پایین‌ترین

به بخش‌های «عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، هتلداری و رستوران»، «خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی» و «صنعت و معدن» به ترتیب به میزان ۲۲/۷، ۲۰/۶ و ۱۷/۸ درصد اختصاص داشت.

در سال مورد بررسی، توزیع افراد شاغل خانوارها برحسب میزان سواد و رشته فعالیت محل کار نشان می‌دهد که ۱۹/۶ درصد از کل شاغلان دارای تحصیلات ابتدایی، کمتر یا بی‌سواد بوده‌اند. بیشترین افراد بی‌سواد در بخش «ساختمان» و بیشترین افراد با تحصیلات دانشگاهی در بخش «خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی» به کار اشتغال داشته‌اند. در سال ۱۳۹۸، حدود ۳۳/۸ درصد از افراد شاغل خانوارها دارای تحصیلات دانشگاهی بودند که در مقایسه با سال قبل از آن معادل ۰/۳ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. همچنین، سهم کارکن موسسات دولتی و عمومی از کل شاغلان در ادامه روند نزولی خود به ۱۴/۶ درصد رسید. سهم کارکن موسسات خصوصی نیز با ۰/۳ واحد درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۹۷ به ۴۳/۶ درصد رسید. در سال مورد بررسی، سهم کارکن مستقل به ۳۵/۳ درصد رسید که در مقایسه با سال قبل از آن به میزان ۰/۸ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد.

بررسی نحوه تصرف مسکن محل سکونت خانوارها در سال مورد بررسی نشان می‌دهد سهم خانوارهای دارای مسکن شخصی (مالک‌نشین) از ۶۶/۱ درصد در سال ۱۳۹۷ به ۶۶/۶ درصد در سال ۱۳۹۸ افزایش یافته است. درصد توزیع خانوارها به تفکیک دهک‌های هزینه و نحوه تصرف مسکن نشان می‌دهد که از کل خانوارهای دارای مسکن شخصی ۷/۸ درصد در دهک اول، ۸/۲ درصد در دهک دوم و ۹/۱ درصد در دهک سوم قرار دارند. در خصوص خانوارهای دارای مسکن شخصی، بیشترین سهم به دهک دوم و به میزان ۱۲/۷ درصد اختصاص دارد. در سال ۱۳۹۸، حدود ۲۳/۹ درصد از خانوارها اجاره‌نشین بودند که نسبت به سال ۱۳۹۷ حدود ۰/۷ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. از کل خانوارهای

سطح رفاهی می‌باشند، قرار دارند. در خانوارهای دارای تعداد افراد باسواد بیشتر، دهک‌های بالاتر سهم بیشتری را دارا هستند؛ به طوری که از مجموع خانوارهای دارای ۵ نفر باسواد و بیشتر، دهک‌های نهم و دهم به ترتیب با ۱۴/۰ و ۱۲/۸ درصد، بیشترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند. افزایش بعد خانوار در دهک‌های بالاتر و برخوردار از امکانات مالی بهتر، در بالا بودن سهم مذکور موثر است.

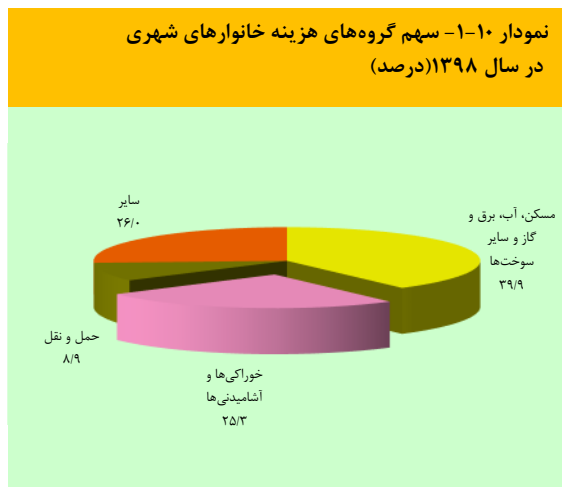
در سال ۱۳۹۸، سهم خانوارهای بدون فرد شاغل از کل خانوارها با ۰/۳ واحد درصد افزایش به ۲۹/۴ درصد رسید. بررسی روند سهم مذکور از سال ۱۳۸۸ نشان می‌دهد سهم خانوارهای بدون فرد شاغل به استثنای سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۳ که اندکی کاهش داشت، رو به افزایش بوده است. در سال ۱۳۹۸، سهم خانوارهای با یک فرد شاغل به ۵۴/۲ درصد رسید که نسبت به سال قبل از آن حدود ۰/۲ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. همچنین، سهم خانوارهای با دو نفر شاغل نسبت به سال ۱۳۹۷ افزایش و سهم خانوارهای با سه نفر شاغل و بیشتر کاهش داشته است.

توزیع تعداد افراد شاغل در خانوارها به تفکیک دهک‌های هزینه‌ای نشان می‌دهد که از کل خانوارهای دهک اول ۴۱/۵ درصد بدون فرد شاغل می‌باشند. در دهک‌های اول، دوم و سوم به ترتیب حدود ۱/۳، ۲/۰ و ۲/۸ درصد از خانوارها، دارای سه فرد شاغل و بیشتر می‌باشند. وجود این خانوارها در دهک‌های پایین درآمدی نشان‌دهنده پایین بودن درآمد شاغلان آنها است. بررسی ویژگی دهک‌های بالای درآمدی برحسب تعداد افراد شاغل نشان می‌دهد که در دهک دهم ۴۷/۴ درصد از خانوارها دارای یک نفر شاغل می‌باشند. ۸/۸ درصد از کل خانوارهای دارای یک نفر شاغل نیز در دهک دهم قرار دارند.

توزیع افراد شاغل خانوارها برحسب رشته فعالیت اصلی محل کار در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد که بیشترین سهم شاغلان

۱۰-۲- تحلیل هزینه‌های بودجه خانوار

براساس گزارش اداره آمار اقتصادی، مجموع هزینه ناخالص^(۱) خانوار در مناطق شهری در سال ۱۳۹۸ با ۲۸/۷ درصد افزایش نسبت به سال قبل از آن به ۶۷۱/۸ میلیون ریال (ماهانه ۵۶/۰ میلیون ریال) رسید. در این سال متوسط هزینه ناخالص یک خانوار شهری به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۵، معادل ۳۴۸/۲ میلیون ریال بود که نسبت به سال قبل از آن ۵/۳ درصد کاهش نشان می‌دهد. مقایسه حداقل دستمزد کارگران در سال ۱۳۹۸ (ماهانه ۱۵۱۶۹ هزار ریال) با متوسط هزینه ماهانه گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها در این سال (ماهانه ۱۴۱۳۹ هزار ریال) نشان‌دهنده این است که چنانچه خانوار دارای حداقل دستمزد بخواهد مصرفی معادل خانوار نمونه شهری و متوسط جامعه در گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها داشته باشد، می‌بایست حدود ۹۳/۲ درصد از درآمد خود را صرف تامین هزینه‌های خوراکی و آشامیدنی نماید.

۱- وجوهی نظیر نفقه، نذر و اعانه در صورتی که به خانوار دیگری پرداخت شده باشد، هزینه به حساب نمی‌آید. همچنین، مالیات و حق بازنشستگی (سهم خانوار) در هزینه منظور نشده است. پرداخت‌های خانوار بابت خرید، احداث، تغییرات، اضافات و تعمیرات اساسی در ساختمان، خرید حق امتیاز تلفن (ثابت و همراه) و سکه طلا و نقره سرمایه‌گذاری تلقی شده و در هزینه‌های ناخالص که مختص هزینه‌های جاری است، منظور نمی‌گردد. به عبارت دیگر، هزینه ناخالص (جاری) خانوار کلیه هزینه‌ها به استثنای هزینه‌های شغلی و سرمایه‌گذاری را دربر می‌گیرد.

دهک اول ۲۹/۸ درصد دارای مسکن استیجاری بودند که در مقایسه با سال قبل از آن ۱/۶ واحد درصد کاهش داشت. این سهم برای خانوارهای دهک دهم معادل ۹/۲ درصد می‌باشد.

بررسی نوع مصالح به کار رفته در ساختمان محل سکونت خانوار در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد که به ترتیب بیشترین سهم مربوط به ساختمان‌های آجری با تیرآهن (۳۷/۶ درصد)، بتون‌آرمه (۲۴/۹ درصد) و اسکلت فلزی (۲۲/۲ درصد) بوده است. حدود ۴/۳ درصد از ساختمان‌ها به دلیل نوع مصالح به کار رفته (بناهای آجری با تیر چوبی، خشتی، گلی و چوبی) استحکام پایینی در برابر حوادث و سوانح طبیعی نظیر سیل و زلزله دارند.

در سال ۱۳۹۸، حدود ۲/۳ درصد از خانوارها در محل سکونت خود از یک اتاق، ۲۸/۳ درصد از دو اتاق، ۵۲/۱ درصد از سه اتاق، ۱۳/۹ درصد از چهار اتاق، ۲/۳ درصد از پنج اتاق و ۱/۱ درصد از شش اتاق و بیشتر استفاده کرده‌اند. مقایسه سهم‌های مذکور با ارقام سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد سهم خانوارهای با سه اتاق، افزایش یافته و سهم سایر خانوارها ثابت مانده یا کاهش یافته است.

در سال مورد بررسی، به ترتیب ۹۹/۶ و ۱۰۰/۰ درصد خانوارهای شهری از امکانات آب لوله‌کشی و برق برخوردار بودند. همچنین، میزان برخورداری از گاز شهری و سیستم فاضلاب به ترتیب به ۹۵/۱ و ۵۶/۴ درصد رسید.

در سال ۱۳۹۸، حدود ۷۱/۷ درصد از کل خانوارها در محل سکونت از اینترنت برخوردار بودند که نسبت به سال قبل از آن حدود ۴/۱ واحد درصد افزایش داشته است. در این سال ۵۰/۷ درصد از خانوارها دارای اتومبیل شخصی و ۹۷/۰ درصد نیز دارای تلفن همراه بودند. در سال مذکور، ۷۰/۷ درصد از خانوارها عضو شبکه‌های اجتماعی بوده‌اند که در مقایسه با سال قبل از آن ۴/۱ واحد درصد افزایش داشته است.

فصل ۱۰ امور اجتماعی و رفاه خانوار

بررسی متوسط هزینه ناخالص سالانه یک خانوار شهری به تفکیک گروه‌های هزینه‌ای به قیمت‌های جاری نشان می‌دهد در سال ۱۳۹۸، گروه‌های «مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها» و «خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها» به ترتیب با ۳۶/۹ و ۲۸/۶ درصد، بیشترین افزایش هزینه را در این سال داشته‌اند. سهم گروه‌های مذکور از هزینه ناخالص سالانه یک خانوار شهری در سال ۱۳۹۸، به ترتیب معادل ۳۹/۹ و ۲۵/۳ درصد بود که در مجموع ۶۵/۲ درصد از هزینه سالانه یک خانوار شهری را به خود اختصاص دادند. میزان هزینه خانوار به قیمت‌های جاری در گروه «خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها» در سال ۱۳۹۸ حدود ۲۸/۶ درصد رشد داشت. با توجه به رشد ۵۲/۷ درصدی شاخص قیمت گروه

مذکور در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷، مصرف واقعی خانوار در این گروه ۱۵/۸ درصد کاهش یافته است. مجموع سهم گروه‌های «خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها»، «مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها» و «پوشاک و کفش» از کل هزینه ناخالص خانوار شهری در سال ۱۳۹۸ به ۶۸/۱ درصد رسید؛ در حالی که سهم گروه‌های مورد اشاره در سال ۱۳۹۷ معادل ۶۶/۳ درصد بوده است. تغییرات مزبور نشان‌دهنده آن است که خانوار در سال مورد گزارش، مخارج ضروری خود را با اختصاص سهم بیشتری از بودجه تامین کرده است. کاهش سهم هزینه‌ای نیازهای ضروری خانوارها می‌تواند تاثیر بسزایی در بهبود شاخص رفاهی آنها داشته باشد.

(ده هزار ریال) جدول ۱۰-۱- مقایسه تغییرات و سهم هزینه ناخالص جاری برحسب گروه‌های هزینه در مناطق شهری

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال				
	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۶		
۲۵/۳	۲۵/۳	۲۸/۶	۳۳/۱	۱۶۹۶۶/۵	۱۳۱۹۵/۴	۹۹۱۳/۰	خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها
۰/۴	۰/۴	۲۳/۱	۶۷/۹	۲۸۷/۰	۲۳۳/۱	۱۳۸/۹	دخانیات
۲/۹	۳/۵	۷/۹	۳/۰	۱۹۷۵/۶	۱۸۳۱/۱	۱۷۷۸/۴	پوشاک و کفش
۳۹/۹	۳۷/۵	۳۶/۹	۳۱/۰	۲۶۷۸۷/۰	۱۹۵۶۶/۲	۱۴۹۳۷/۷	مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها
۳/۸	۳/۸	۲۶/۶	۱۸/۴	۲۵۳۱/۲	۱۹۹۹/۱	۱۶۸۸/۷	لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه
۴/۹	۵/۴	۱۶/۸	۱۷/۵	۳۳۲۱/۸	۲۸۴۴/۲	۲۴۲۰/۳	بهداشت و درمان
۸/۹	۹/۰	۲۶/۱	۵/۸	۵۹۵۲/۹	۴۷۲۲/۰	۴۴۶۴/۱	حمل و نقل
۱/۸	۱/۸	۲۵/۱	۱۰/۷	۱۲۰۱/۳	۹۶۰/۴	۸۶۷/۵	ارتباطات
۱/۵	۱/۷	۱۳/۹	۱۰/۶	۱۰۱۲/۱	۸۸۸/۶	۸۰۳/۴	تفریح و امور فرهنگی
۱/۳	۱/۵	۸/۰	۴/۱	۸۵۴/۹	۷۹۱/۳	۷۵۹/۹	تحصیل
۲/۰	۲/۰	۲۶/۱	۱۵/۶	۱۳۱۱/۵	۱۰۴۰/۴	۸۹۹/۹	رستوران و هتل
۷/۴	۷/۹	۲۰/۹	۱۹/۱	۴۹۸۲/۵	۴۱۲۱/۳	۳۴۵۹/۲	کالاها و خدمات متفرقه
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۸/۷	۲۳/۹	۶۷۱۸۴/۳	۵۲۱۹۳/۰	۴۲۱۳۰/۹	هزینه کل

با کاهش هزینه واقعی مواجه بوده‌اند. بیشترین میزان کاهش هزینه واقعی به گروه‌های «پوشاک و کفش» و «تفریح و امور فرهنگی» به ترتیب به میزان ۲۹/۷ و ۲۴/۲ درصد اختصاص داشت.

بررسی هزینه خانوار در سال ۱۳۹۸ به قیمت‌های ثابت و به تفکیک اجزای آن نشان می‌دهد همه گروه‌ها به استثنای گروه‌های «مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها» و «ارتباطات»

جدول ۱۰-۲- مقایسه تغییرات و سهم هزینه ناخالص واقعی (به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۵)

برحسب گروه‌های هزینه در مناطق شهری

(ده هزار ریال)

سهم از رشد(درصد)	درصد تغییر		سال				
	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶		
-۳/۴	-۲/۰	-۱۵/۸	-۸/۹	۶۶۷۴/۵	۷۹۲۵/۲	۸۷۰۳/۳	خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها
۰/۰	-۰/۱	-۰/۴	-۱۵/۶	۱۱۳/۲	۱۱۳/۶	۱۳۴/۷	دخانیات
-۱/۰	-۱/۱	-۲۹/۷	-۲۴/۰	۹۰۱/۷	۱۲۸۲/۳	۱۶۸۷/۳	پوشاک و کفش
۳/۶	۵/۶	۸/۲	۱۵/۶	۱۷۲۸۲/۰	۱۵۹۷۲/۴	۱۳۸۱۸/۴	مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها
-۰/۶	-۱/۰	-۱۹/۳	-۲۵/۳	۹۴۲/۴	۱۱۶۷/۷	۱۵۶۲/۱	لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه
-۰/۴	*	-۷/۳	۰/۵	۲۰۴۶/۷	۲۲۰۸/۲	۲۱۹۸/۳	بهداشت و درمان
-۱/۶	-۲/۹	-۱۹/۶	-۲۶/۸	۲۴۶۹/۱	۳۰۷۰/۲	۴۱۹۱/۷	حمل و نقل
۰/۱	-۰/۳	۷/۱	-۱۶/۱	۷۳۶/۵	۶۸۷/۵	۸۱۹/۱	ارتباطات
-۰/۳	-۰/۶	-۲۴/۲	-۳۲/۶	۳۷۲/۸	۴۹۱/۵	۷۲۹/۰	تفریح و امور فرهنگی
-۰/۲	-۰/۲	-۱۰/۰	-۱۰/۹	۵۴۷/۳	۶۰۸/۲	۶۸۲/۸	تحصیل
-۰/۳	-۰/۲	-۱۶/۱	-۹/۰	۶۱۷/۲	۷۳۵/۸	۸۰۸/۵	رستوران و هتل
-۱/۱	-۱/۶	-۱۶/۲	-۱۹/۴	۲۱۲۱/۱	۲۵۲۹/۹	۳۱۳۹/۰	کالاها و خدمات متفرقه
-۵/۳	-۴/۴	-۵/۳	-۴/۴	۳۴۸۲۴/۴	۳۶۷۹۲/۵	۳۸۴۷۴/۱	هزینه کل(۱)

۱- هزینه کل واقعی به جای تقسیم هزینه کل به قیمت جاری بر شاخص کل قیمت‌ها، از مجموع هزینه‌های واقعی به تفکیک گروه‌های هزینه محاسبه شده است. علت اتخاذ این روش تغییر سهم گروه‌های هزینه به نسبت سال پایه می‌باشد.

به ترتیب با سهم ۳/۴ و ۱/۶ واحد درصد از افت ۵/۳ درصدی هزینه واقعی خانوارها در سال ۱۳۹۸ بود.

۱۰-۳- تحلیل هزینه‌های بودجه خانوار به تفکیک دهک‌ها

بررسی هزینه خانوار به تفکیک دهک‌های هزینه‌ای نشان می‌دهد که نسبت متوسط هزینه خانوار در دهک دهم به دهک اول (۱۰ درصد ثروتمندترین به ۱۰ درصد فقیرترین) در سال ۱۳۹۸ به ۱۵/۷ برابر رسید که نسبت به سال قبل از آن کاهش ۰/۲ واحدی داشته و نشان‌دهنده بهبود اندک در وضعیت توزیع درآمد در مناطق شهری کشور است. در سال ۱۳۹۸، متوسط هزینه یک خانوار در دهک دهم معادل ۳/۳ برابر متوسط هزینه یک خانوار شهری بود. این در حالی است که متوسط هزینه دهک اول ۰/۲ برابر متوسط هزینه یک خانوار شهری است. بررسی‌ها نشان می‌دهد متوسط هزینه دهک‌های اول تا هفتم کمتر از متوسط هزینه یک خانوار شهری می‌باشد.

در سال ۱۳۹۸، هزینه واقعی ناخالص در کلیه دهک‌های هزینه‌ای با کاهش مواجه بود. در این سال بیشترین کاهش به ترتیب در دهک‌های دهم، نهم و هشتم رخ داد.

جدول ۱۰-۳- مقایسه رشد هزینه ناخالص خانوار و تورم

(درصد) برحسب گروه‌های هزینه در مناطق شهری در سال ۱۳۹۸

رشد هزینه ناخالص واقعی	تورم	رشد هزینه ناخالص جاری	
-۱۵/۸	۵۲/۷	۲۸/۶	خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها
-۰/۴	۲۳/۶	۲۳/۱	دخانیات
-۲۹/۷	۵۳/۴	۷/۹	پوشاک و کفش
۸/۲	۲۶/۵	۳۶/۹	مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها
-۱۹/۳	۵۶/۸	۲۶/۶	لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه
-۷/۳	۲۶/۰	۱۶/۸	بهداشت و درمان
-۱۹/۶	۵۶/۷	۲۶/۱	حمل و نقل
۷/۱	۱۶/۸	۲۵/۱	ارتباطات
-۲۴/۲	۵۰/۲	۱۳/۹	تفریح و امور فرهنگی
-۱۰/۰	۲۰/۱	۸/۰	تحصیل
-۱۶/۱	۵۰/۳	۲۶/۱	رستوران و هتل
-۱۶/۲	۴۴/۲	۲۰/۹	کالاها و خدمات متفرقه
-۵/۳	۴۱/۲	۲۸/۷	هزینه کل

بیشترین تاثیر کاهشی بر هزینه ناخالص واقعی خانوارها مربوط به گروه‌های «خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها» و «حمل و نقل»

فصل ۱۰ امور اجتماعی و رفاه خانوار

می‌دهند. با توجه به اینکه بیشتر خانوارهای اجاره‌نشین در دهک‌های پایین درآمدی قرار دارند، سهم بالای گروه مسکن نشان‌دهنده اثرپذیری بیشتر این گروه از تغییرات شاخص اجاره‌بها است. در بین دهک‌های هزینه‌ای، کمترین سهم دو گروه مذکور به دهک نهم به میزان ۶۱/۴ درصد اختصاص دارد.

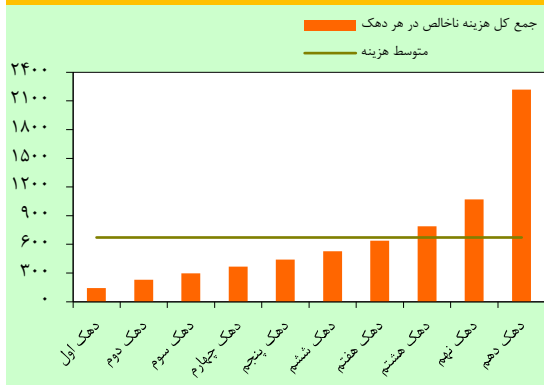
بررسی سهم هریک از گروه‌های هزینه در دهک‌های مختلف نشان می‌دهد گروه‌های «مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها» و «خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها» در تمامی دهک‌ها بیشترین سهم هزینه را در بودجه خانوار به خود اختصاص می‌دهند. در دهک اول و دوم، دو گروه مذکور به ترتیب ۷۷/۱ و ۷۳/۱ درصد از کل هزینه‌ها را تشکیل

ده هزار ریال) جدول ۱۰-۴- مقایسه متوسط هزینه ناخالص خانوارها در دهک‌های مختلف به قیمت جاری و ثابت در مناطق شهری

دهک ۱	دهک ۲	دهک ۳	دهک ۴	دهک ۵	دهک ۶	دهک ۷	دهک ۸	دهک ۹	دهک ۱۰	
هزینه ناخالص جاری										
سال ۱۳۹۷	۱۰۸۷۵	۱۷۶۵۴	۲۲۹۰۶	۲۸۰۰۶	۳۳۶۹۰	۴۰۶۳۰	۴۹۴۹۹	۶۲۰۲۷	۸۴۲۲۴	۱۷۲۴۲۸
سال ۱۳۹۸	۱۴۱۱۳	۲۳۰۷۱	۲۹۷۵۴	۳۶۶۸۳	۴۴۰۷۷	۵۲۶۳۵	۶۳۷۳۸	۷۸۹۸۸	۱۰۶۸۹۶	۲۲۱۸۶۹
رشد هزینه ناخالص(جاری)(درصد)	۲۹/۸	۳۰/۷	۲۹/۹	۳۱/۰	۳۰/۸	۲۹/۵	۲۸/۸	۲۷/۳	۲۶/۹	۲۸/۷
رشد واقعی هزینه ناخالص(درصد(۱)	-۴/۶	-۴/۵	-۵/۹	-۵/۴	-۶/۰	-۷/۱	-۸/۴	-۹/۸	-۱۱/۰	-۱۲/۱

۱- ارقام واقعی براساس شاخص تورم به تفکیک دهک‌های هزینه محاسبه شده و با نتایج حاصل از متوسط خانوار قابل مقایسه نیست.

نمودار ۱۰-۲- مقایسه متوسط هزینه خانوار با متوسط هزینه مناطق شهری در دهک‌های مختلف در سال ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

بررسی میزان هزینه‌ها در دهک دهم نسبت به دهک اول به تفکیک گروه‌های مختلف هزینه‌ای نشان می‌دهد بیشترین نابرابری در گروه‌های «رستوران و هتل»، «حمل و نقل»، «تفریح و امور فرهنگی» و «پوشاک و کفش» وجود دارد؛ به‌نحوی که هزینه دهک دهم در این گروه‌ها به ترتیب ۴۵/۵، ۴۴/۵، ۴۳/۳ و ۳۷/۰ برابر دهک اول می‌باشد. در سال مورد بررسی، نسبت هزینه دهک دهم به دهک اول در تمامی گروه‌ها به غیر از گروه «مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها» در مقایسه با سال ۱۳۹۷ کاهش داشته است. این تغییرات به‌نوعی نشان‌دهنده بهبود نسبی توزیع درآمد در تمامی گروه‌ها به غیر از گروه «مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها» است.

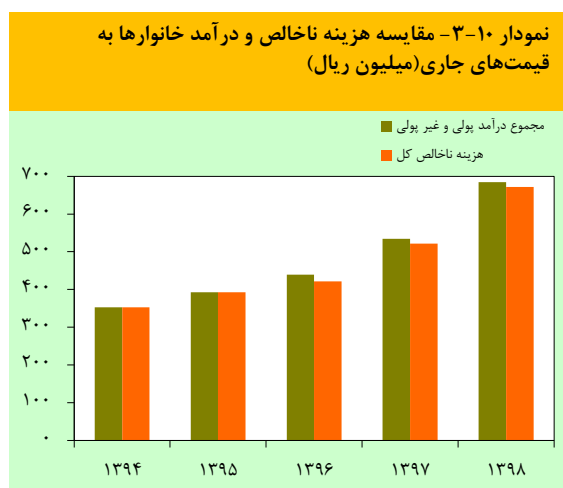
جدول ۱۰-۵- سهم گروه‌های مختلف هزینه در دهک‌ها در مناطق شهری در سال ۱۳۹۸ (درصد)

دهک ۱	دهک ۲	دهک ۳	دهک ۴	دهک ۵	دهک ۶	دهک ۷	دهک ۸	دهک ۹	دهک ۱۰	سهم متوسط
۳۱/۲	۳۲/۳	۳۲/۰	۳۲/۲	۳۱/۹	۳۱/۱	۳۰/۰	۲۸/۶	۲۶/۶	۱۶/۲	۲۵/۳
۱/۵	۱/۱	۰/۹	۰/۶	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۵	۰/۴	۰/۲	۰/۴
۱/۲	۱/۹	۲/۲	۲/۴	۲/۷	۲/۹	۳/۳	۳/۴	۳/۶	۲/۸	۲/۹
۴۵/۹	۴۰/۸	۳۸/۲	۳۶/۰	۳۶/۲	۳۵/۳	۳۴/۰	۳۳/۹	۳۴/۸	۴۸/۳	۳۹/۹
۲/۱	۲/۴	۲/۸	۳/۱	۳/۲	۳/۵	۴/۱	۴/۲	۴/۶	۳/۸	۳/۸
۴/۳	۴/۴	۴/۹	۴/۶	۴/۸	۴/۸	۵/۱	۵/۵	۵/۵	۴/۷	۴/۹
۴/۱	۵/۱	۵/۸	۶/۶	۶/۱	۷/۰	۷/۳	۸/۳	۹/۳	۱۱/۷	۸/۹
۲/۵	۲/۴	۲/۴	۲/۳	۲/۲	۲/۱	۲/۱	۲/۱	۱/۷	۱/۲	۱/۸
۰/۶	۰/۹	۱/۰	۱/۳	۱/۱	۱/۴	۱/۵	۱/۶	۱/۷	۱/۷	۱/۵
۰/۶	۰/۷	۱/۰	۱/۱	۱/۱	۱/۲	۱/۴	۱/۵	۱/۶	۱/۲	۱/۳
۰/۷	۰/۸	۱/۱	۱/۳	۱/۴	۱/۵	۲/۱	۲/۳	۲/۵	۲/۲	۲/۰
۵/۳	۷/۲	۷/۸	۸/۴	۸/۶	۸/۵	۸/۶	۸/۲	۷/۸	۶/۰	۷/۴

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۸

براساس گزارش نتایج بررسی بودجه خانوار در مناطق شهری در سال ۱۳۹۸، سهم درآمدهای متفرقه خانوار شامل حقوق مستمری و بازنشستگی، درآمد اجاره خانه، یارانه، سود حاصل از سپرده‌های سرمایه‌گذاری، اوراق مشارکت و مواردی نظیر آن به ۲۳/۴ درصد رسید که در مقایسه با سال ۱۳۹۷ به میزان ۰/۸ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد.

مقایسه متوسط درآمد (۶۸۴/۲ میلیون ریال) و هزینه (۶۷۱/۸ میلیون ریال) خانوارها در سال ۱۳۹۸ به قیمت‌های جاری نشان می‌دهد که بودجه خانوارها در این سال با مزاد مواجه بوده است.

در سال ۱۳۹۸، بررسی متوسط درآمد ناخالص خانوار براساس تعداد نفرات خانوار نشان می‌دهد خانوارهای ۴ نفره بالاترین میزان درآمد (۷۴۷/۶ میلیون ریال) را داشتند. این گروه از خانوارها حدود ۲۸/۳ درصد از کل خانوارها را شامل می‌شوند که بیشترین سهم به شمار می‌آید. بعد از این گروه، خانوارهای ۳ نفره با ۷۱۸/۳ میلیون ریال درآمد سالانه بیشترین رقم درآمد را به خود اختصاص دادند. سهم این گروه از کل خانوارها ۲۷/۷ درصد می‌باشد. بیشترین درآمد سرانه به خانوارهای یک نفره (۴۵۱/۲ میلیون ریال) اختصاص داشت؛ این گروه از خانوارها ۷/۹ درصد از کل خانوارها را شامل می‌شوند.

۱۰-۴- تحلیل هزینه خانوار به تفکیک استانی

بررسی متوسط هزینه ناخالص سالانه یک خانوار در مناطق شهری استان‌های مختلف کشور نشان می‌دهد در سال ۱۳۹۸، استان تهران بیشترین و استان هرمزگان کمترین میزان هزینه را در میان استان‌های کشور به قیمت‌های جاری و ثابت ۱۳۹۵ داشته‌اند. متوسط هزینه یک خانوار در استان تهران به قیمت‌های جاری و ثابت به ترتیب معادل ۳/۳ و ۳/۲ برابر یک خانوار در استان هرمزگان می‌باشد.

در سال ۱۳۹۸، متوسط هزینه ناخالص به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۵ در شش استان چهارمحال و بختیاری، خراسان جنوبی، قزوین، کردستان، کرمانشاه و مازندران افزایش و در سایر استان‌ها کاهش یافت. استان ایلام با ۲۶/۲- درصد، بیشترین کاهش و استان کردستان با ۱۰/۸ درصد، بیشترین افزایش هزینه واقعی را به خود اختصاص دادند.

بررسی بعد خانوار در بین استان‌های کشور نشان می‌دهد بیشترین رقم به استان سیستان و بلوچستان (۴/۳۶ نفر) و کمترین آن به استان گیلان (۲/۹۴ نفر) اختصاص داشته است. با در نظر گرفتن بعد خانوار، استان‌های تهران و سیستان و بلوچستان به ترتیب بیشترین و کمترین هزینه سرانه را در میان استان‌های کشور به قیمت ثابت داشته‌اند.

۱۰-۵- تحلیل درآمد خانوار

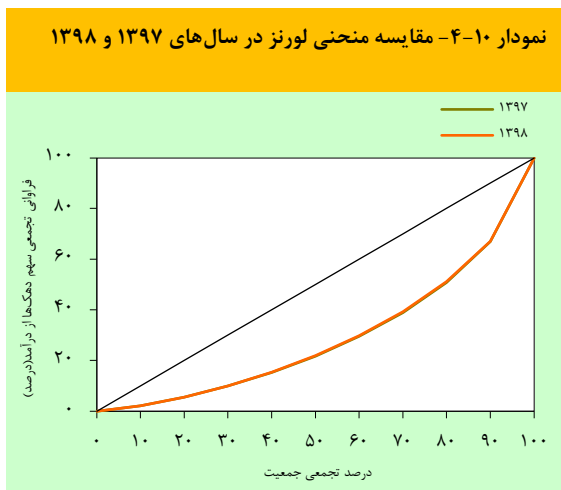
متوسط درآمد پولی و غیر پولی ناخالص یک خانوار در سال ۱۳۹۸ با ۲۸/۱ درصد افزایش به ۶۸۴/۲ میلیون ریال (ماهانه ۵۷/۰ میلیون ریال) رسید. از این مقدار، ۶۴/۷ درصد درآمد پولی ناخالص و ۳۵/۳ درصد درآمد غیر پولی بود. قسمت عمده درآمدهای غیر پولی شامل ارزش اجاری مسکن است که میزان آن تحت تاثیر تغییرات قیمت در بازار مسکن بوده و معمولاً جریان نقدی برای خانوار به دنبال ندارد.

جدول ۱۰-۶- متوسط درآمد سالانه ناخالص یک خانوار در مناطق شهری به تفکیک گروه‌های درآمد (ده هزار ریال)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال				
	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۶		
۶۴/۷	۶۷/۴	۲۲/۸	۱۶/۳	۴۴۲۳۹/۶	۳۶۰۳۲/۹	۳۰۹۹۱/۹	درآمد پولی ناخالص
۸/۴	۸/۹	۲۱/۳	۲/۷	۵۷۳۵/۰	۴۷۲۸/۸	۴۶۰۲/۹	درآمد از مزد و حقوق - بخش دولتی و عمومی
۱۳/۷	۱۴/۴	۲۱/۸	۱۴/۰	۹۳۵۴/۷	۷۶۸۱/۷	۶۷۳۹/۶	درآمد از مزد و حقوق - بخش خصوصی
*	*	۸۷/۲	-۳۳/۳	۲۷/۴	۱۴/۷	۲۲/۰	درآمد از مزد و حقوق - بخش تعاونی
۰/۹	۱/۰	۱۲/۵	۱۹/۵	۶۲۷/۷	۵۵۷/۸	۴۶۶/۸	درآمد از مشاغل آزاد کشاورزی (۱)
۱۵/۳	۱۶/۳	۲۰/۳	۱۸/۴	۱۰۴۷۸/۶	۸۷۱۲/۴	۷۳۵۷/۰	درآمد از مشاغل آزاد غیر کشاورزی
۲۳/۴	۲۴/۲	۲۴/۱	۲۰/۲	۱۶۰۱۱/۴	۱۲۹۰۶/۳	۱۰۷۳۴/۷	درآمدهای متفرقه
۲/۹	۲/۷	۳۸/۶	۳۲/۶	۲۰۰۴/۸	۱۴۴۶/۰	۱۰۹۰/۸	درآمد حاصل از فروش کالاهای دست دوم
۲۵/۳	۳۲/۶	۲۹/۰	۳۴/۵	۲۴۱۷۹/۲	۱۷۳۹۵/۶	۱۲۹۳۵/۷	درآمد غیر پولی
۲۹/۰	۲۶/۰	۴۳/۰	۳۵/۸	۱۹۸۴۳/۹	۱۳۸۷۵/۶	۱۰۲۱۹/۵	ارزش اجاری مسکن شخصی (مالک‌نشین)
۶/۳	۶/۶	۲۳/۲	۲۹/۶	۴۳۳۵/۳	۳۵۲۰/۱	۲۷۱۶/۲	سایر (۲)
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۸/۱	۲۱/۶	۶۸۴۱۸/۷	۵۳۴۲۸/۵	۴۳۹۲۷/۶	مجموع درآمد پولی و غیر پولی ناخالص

۱- با توجه به اینکه تعداد خانوارهای نمونه دارای درآمد از مشاغل آزاد کشاورزی بهینه نمی‌باشد، ارقام این گروه درآمدی قابل استناد نبوده و لذا از مقایسه آن با سال قبل از آن خودداری شده است.

۲- شامل برآورد ارزش اجاری مسکن در برابر خدمت و رایگان، ارزش کالاها و خدمات در برابر مزد و حقوق، رایگان (نه از خانوار دیگر) و تولید برای مصرف در خانه از محل کسب کشاورزی و غیر کشاورزی می‌باشد.

۱۰-۷- تامین اجتماعی

۱۰-۷-۱- تامین اجتماعی حمایتی

در سال ۱۳۹۸، تعداد کل افراد مورد حمایت کمک‌معیشت‌بگیر کمیته امداد امام خمینی (ره) معادل ۴۷۸۴ هزار نفر بود که نسبت به سال قبل از آن ۱۲/۱ درصد (معادل ۵۱۸ هزار نفر) افزایش داشت. به نظر می‌رسد افزایش شدید سطح عمومی قیمت‌ها و کاهش قدرت خرید خانوارها منجر به افزایش تعداد افراد کمک‌معیشت‌بگیر در این سال شده است. در سال ۱۳۹۸، مستمری پرداختی سرانه به مددجویان معیشت‌بگیر نسبت به سال قبل از آن و به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۵، به میزان ۱۷/۶ درصد کاهش داشت.

۱۰-۶- اندازه‌گیری و تحلیل نابرابری توزیع درآمد

در سال ۱۳۹۸، ضریب جینی به رقم ۰/۴۱۵۷ رسید که در مقایسه با سال قبل از آن معادل ۰/۸ درصد کاهش نشان می‌دهد. در این سال نسبت درآمد ۱۰ درصد ثروتمندترین به ۱۰ درصد فقیرترین خانوارها از ۱۵/۹ برابر در سال ۱۳۹۷ به ۱۵/۷ برابر کاهش یافت. سهم ۲۰ درصد خانوارهای با درآمد بالا با ۰/۲۴ واحد درصد کاهش، از ۴۹/۱۸ درصد در سال ۱۳۹۷ به ۴۸/۹۴ درصد در سال ۱۳۹۸ رسید. بررسی سهم دهک‌ها از کل درآمد در سال ۱۳۹۸ نشان‌دهنده افزایش سهم دهک‌های چهارم و پنجم، کاهش سهم دهک‌های هشتم تا دهم و ثابت ماندن سهم سایر دهک‌های درآمدی در مقایسه با سال ۱۳۹۷ است. در مجموع، وضعیت توزیع درآمد در این سال به نفع دهک‌های پایین و متوسط درآمدی و به ضرر دهک‌های بالای درآمدی بوده است.

جدول ۱۰-۷- شاخص‌های نابرابری توزیع درآمد در مناطق شهری

سال	۱۳۹۷	۱۳۹۸
	ضریب جینی	۰/۴۱۹۰
سهم ۴۰ درصد خانوارهای کم‌درآمد (درصد)	۱۵/۲	۱۵/۴
سهم ۴۰ درصد خانوارهای با درآمد متوسط (درصد)	۳۵/۶	۳۵/۷
سهم ۲۰ درصد خانوارهای با درآمد بالا (درصد)	۴۹/۲	۴۸/۹
نسبت ۱۰ درصد ثروتمندترین به ۱۰ درصد فقیرترین خانوارها (برابر)	۱۵/۹	۱۵/۷

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۸

در سال ۱۳۹۸، تعداد بازنشستگان اصلی صندوق تامین اجتماعی به ۲۰۷۹/۴ هزار نفر رسید که در مقایسه با سال قبل از آن معادل ۷/۹ درصد رشد داشت.

سازمان بیمه سلامت ایران که تحت پوشش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است، کارکنان دولت و افراد تحت پوشش آنان، روستاییان و سایر اقشار را در مقابل هزینه‌های پزشکی بیمه می‌کند. در سال ۱۳۹۸، تعداد افراد تحت پوشش سازمان بیمه سلامت ایران معادل ۴۲/۱ میلیون نفر بود که در مقایسه با سال قبل از آن معادل ۲/۰ درصد افزایش نشان می‌دهد. از این تعداد، ۲۰/۲ میلیون نفر تحت پوشش صندوق روستاییان، ۱۳/۴ میلیون نفر مشمول بیمه سلامت همگانی، ۵/۳ میلیون نفر زیر نظر صندوق کارکنان دولت، ۰/۵ میلیون نفر تحت عنوان بیمه ایرانیان و بقیه به‌عنوان سایر اقشار از خدمات سازمان بیمه سلامت ایران بهره‌مند شدند. تعداد افراد تحت پوشش صندوق روستاییان، بیمه ایرانیان و صندوق سایر اقشار در سال ۱۳۹۸ در مقایسه با سال قبل از آن افزایش و تعداد افراد تحت پوشش صندوق‌های کارکنان دولت و بیمه سلامت همگانی کاهش داشته است.

۱۰-۷-۳- بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر

صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر عهده‌دار بیمه کشاورزان و سایر اقشار روستایی است. براساس قانون ساختار نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی، برخورداری از مزایای این صندوق به‌صورت اختیاری طراحی شده است؛ به همین دلیل، گسترش آن از طریق فعالیت‌های کارگزاری صورت می‌گیرد. در سال ۱۳۹۸، تعداد کل کارگزاری‌ها به ۱۷۹۰ مورد رسید که در مقایسه با سال قبل از آن (۱۸۶۲ کارگزاری) حدود ۳/۹ درصد کاهش نشان می‌دهد.

جدول ۱۰-۸- تعداد کارگزاری‌ها و بیمه‌شدگان صندوق بیمه

اجتماعی روستاییان و عشایر

درصد تغییر	سال	
	۱۳۹۸	۱۳۹۷
بیمه‌شدگان اصلی (هزار نفر)	۱۰۳۰/۱	۱۷۷۶/۰
تعداد کارگزاری‌ها	۱۸۶۲	۱۷۹۰

ماخذ: صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر

۱۰-۷-۲- تامین اجتماعی بیمه‌ای

نظام تامین اجتماعی بیمه‌ای توسط صندوق تامین اجتماعی، سازمان بیمه سلامت ایران^(۱) و در برخی موارد صندوق‌های مستقل در کشور برقرار می‌شود. براساس آمار سال ۱۳۹۸، صندوق تامین اجتماعی و سازمان بیمه سلامت ایران در این سال در مجموع ۸۶/۳ میلیون نفر را تحت پوشش داشتند. این تعداد بیمه‌شده در مقایسه با سال ۱۳۹۷ به میزان ۲/۵ درصد افزایش داشت. عضویت هم‌زمان در دو صندوق و پرداخت چند حق بیمه برای برخورداری از مزایای هم‌زمان بازنشستگی توسط یک نفر، در بالا بودن نسبی تعداد افراد بیمه‌شده در مقایسه با جمعیت کل کشور موثر بوده است. انتظار می‌رود با برقراری سامانه‌های الکترونیکی و صدور بیمه‌نامه براساس کد ملی، خطاهای آماری ناشی از برخورداری افراد از چند طرح بیمه‌ای در محاسبه کل افراد بیمه‌شده کاهش یابد.

صندوق تامین اجتماعی، کارگران و کارمندان تحت پوشش قانون کار را از طریق طرح‌های مشارکت اجباری و افراد خویش‌فرما را از طریق ترتیبات قراردادی تحت پوشش خدمات این صندوق قرار می‌دهد. تعداد بیمه‌شدگان اصلی صندوق تامین اجتماعی در سال ۱۳۹۸ به ۱۴/۴ میلیون نفر رسید که نسبت به سال ۱۳۹۷ معادل ۲/۵ درصد افزایش داشت.

در سال مورد بررسی، با احتساب کل بیمه‌شدگان و مستمری‌بگیران اصلی و تبعی، کل افراد تحت پوشش صندوق تامین اجتماعی با ۳/۰ درصد افزایش به ۴۴/۲ میلیون نفر رسید. از کل افراد تحت پوشش، ۶/۹ میلیون نفر مستمری‌بگیر و سایرین تحت پوشش خدمات بیمه‌ای صندوق بودند.

۱- براساس ماده ۳۸ قانون برنامه پنجم توسعه کشور و به منظور تجمع منابع مالی سلامت، رفاه هم‌پوشانی بیمه‌های درمانی، برقراری عدالت اجتماعی در بخش سلامت، تامین پوشش کامل بیمه سلامت، یکسان‌سازی سیاست‌ها و روش‌های اجرایی در حوزه بیمه سلامت، تشکیل امور مراکز طرف قرارداد، تشکیل پرونده سلامت، فعال‌سازی نظام ارجاع و پزشک خانواده و کاهش سهم مردم از هزینه‌های درمان به ۳۰ درصد، سازمان بیمه سلامت ایران از سال ۱۳۹۱ تشکیل و کلیه وظایف سازمان بیمه خدمات درمانی به این سازمان محول گردید.

در سال ۱۳۹۸، میزان کمک و سهم مصوب دولت در صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر با ۱۲/۹ درصد افزایش نسبت به سال قبل از آن به ۵۶۸۰/۲ میلیارد ریال رسید که ۵۱/۷ درصد آن تخصیص یافت.

تعداد بیمه‌شدگان صندوق مزبور در سال ۱۳۹۸ به ۱۷۷۶/۰ هزار نفر رسید که در مقایسه با سال ۱۳۹۷ معادل ۷۲/۴ درصد افزایش داشته است.

۱۰-۸- شاخص‌های توسعه انسانی^(۱)

۱۰-۸-۱- شاخص توسعه انسانی کشور

براساس گزارش دفتر برنامه عمران سازمان ملل متحد^(۲) در سال ۲۰۲۰، شاخص توسعه انسانی کشور ایران در سال ۲۰۱۹ به رقم ۰/۷۸۳ رسید که در بین ۱۸۹ کشور رتبه ۷۰ را کسب نمود. در این سال متوسط شاخص توسعه انسانی در کشورهای با سطح توسعه انسانی بسیار بالا که ۶۶ کشور را شامل می‌شود، رقم ۰/۸۹۸ بود که در مقایسه با رقم سال ۲۰۱۸ (معادل ۰/۸۹۶) نشان‌دهنده ارتقای سطح توسعه انسانی کشورهای مذکور است. متوسط شاخص برای کل جهان در سال ۲۰۱۹ معادل ۰/۷۳۷ بود که نسبت به سال ۲۰۱۸ به میزان ۰/۰۰۳ واحد افزایش داشته است. براساس این گزارش، سطح توسعه انسانی کشورها به چهار دسته بسیار بالا، بالا، متوسط و پایین تقسیم می‌شود. کشورهای با رتبه توسعه انسانی بین ۰/۷۰۰ تا ۰/۸۰۰ از جمله کشورهای با سطح توسعه انسانی بالا می‌باشند. در سال ۲۰۱۹، نروژ با ۰/۹۵۷ بیشترین رقم شاخص توسعه انسانی را دارا بود. براساس رقم شاخص، کشور ایران در گروه کشورهای با رتبه توسعه انسانی بالا قرار دارد.

چنانچه اثر نابرابری توزیع امکانات در شاخص‌های مرتبط با شاخص توسعه انسانی نیز مورد توجه قرار گیرد و شاخص توسعه انسانی تعدیل شده براساس نابرابری‌ها محاسبه گردد، شاخص توسعه انسانی نروژ به رقم ۰/۸۹۹ کاهش خواهد یافت. در این سال برای کشور ایران در خصوص شاخص مذکور رقم ۰/۶۹۳ اعلام شده است.

۱۰-۸-۲- برخی شاخص‌های توسعه انسانی

بنا بر گزارش توسعه انسانی سال ۲۰۲۰، شاخص امید به زندگی در بدو تولد برای زنان و مردان ایرانی در سال ۲۰۱۹ به ترتیب ۷۷/۹ و ۷۵/۶ سال بود که هر دو شاخص از متوسط کشورهای جهان (به ترتیب ۷۵/۰ و ۷۰/۶ سال) بالاتر می‌باشد.

شاخص عدم تعادل جنسیتی شرایط نامساعد زنان را در سه بعد سلامت جنسیتی، توانمندی و بازار کار در نظر می‌گیرد و نشان می‌دهد که کاهش در توسعه انسانی به نابرابری بیشتر زنان و مردان در دستیابی به ابعاد مذکور می‌انجامد. اندازه این شاخص بین صفر (حالت برابری کامل زنان و مردان در میزان دسترسی به ابعاد مذکور) و یک (نابرابری کامل) متغیر می‌باشد.

مطابق گزارش توسعه انسانی سال ۲۰۲۰، شاخص عدم تعادل جنسیتی کشور ایران در سال ۲۰۱۹ معادل ۰/۴۵۹ بود که در مقایسه با رقم شاخص در سال ۲۰۱۸ (معادل ۰/۴۹۲) مناسب‌تر شده است. بر این اساس، رتبه ایران در سال ۲۰۱۹ در میان ۱۶۲ کشور جهان که اطلاعات لازم را دارا بودند، ۱۱۳ بود. کشورهای سوئیس، دانمارک و سوئد رتبه‌های برتر را در شاخص مذکور دارا بودند؛ به عبارت دیگر، کشورهای مذکور کمترین میزان عدم تعادل جنسیتی را دارا هستند.

سهم زنان از صندلی‌های مجلس نیز یکی دیگر از شاخص‌های محاسبه شده در این گزارش است. بر این اساس، سهم زنان ایران در سال ۲۰۱۹ از صندلی‌های مجلس ۵/۹ درصد

۱- برگرفته از گزارش توسعه انسانی (HDI) سال ۲۰۲۰
۲- United Nations Development Program (UNDP)

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۸

بود که در مقایسه با سال ۲۰۱۸ تغییری نداشته است. شاخص مزبور در کشور ترکیه ۱۷/۴ درصد، عراق ۲۵/۲ درصد، افغانستان ۳۱/۶ درصد بود. آمریکا ۲۳/۷ درصد، عربستان ۱۹/۹ درصد و آلمان ۲۷/۲ درصد.

جدول ۱۰-۹- شاخص توسعه انسانی در ایران

متوسط نرخ رشد سالانه HDI(درصد)		سال					شاخص
۲۰۱۰-۲۰۱۹	۲۰۰۰-۲۰۱۰	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۰	۲۰۰۰	
۰/۶۰	۱/۲۱	۰/۷۸۳	۰/۷۸۵	۰/۷۸۷	۰/۷۴۲	۰/۶۵۸	

ماخذ: گزارش توسعه انسانی سال ۲۰۲۰